Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

PÄÄLLYSTÖLIITTO RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2023

Päällystöliitto ry pitää erinomaisena asiana sitä, että Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen henkilöstöä edustaville järjestöille annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi koskien valtion talousarvioesitystä vuodelle 2023. Päällystöliitto ry on perehtynyt esitykseen valtion talousarvioksi vuodelle 2023 erityisesti puolustusministeriön hallinnonalan osalta ja lausuntomme painopiste on henkilöstöä koskevissa asiakokonaisuuksissa.

Päällystöliitto ry pitää erittäin tärkeänä ja tarkoituksenmukaisena, kun Suomen ja Euroopan turvallisuus- ja toimintaympäristössä on tapahtunut perustavanlaatuisia muutoksia, että valtioneuvosto reagoi tähän kohdentamalla puolustusministeriön hallinnonalalle ja Rajavartiolaitokselle merkittävästi taloudellisia lisäresursseja. Puolustusbudjetin kasvu kohdistuu kuitenkin pääosin toimintamenojen tasokorotuksiin, puolustusmateriaalihankintoihin ja maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Päällystöliitto ry pitää sisäisen turvallisuuden kannalta huolestuttava pitkäjänteisen henkilöstörakenteen turvaavan määrärahakehyksen puuttumisen erityisesti Poliisin ja Rajavartiolaitoksen osalta. Sisäisen turvallisuuden kannalta on kestämätön tilanne, mikäli jatkossakin Poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien turvaaminen on vuosittaisten lisätalousarvioiden varassa. Päällystöliitto ry katsoo, että Poliisin ja Rajavartiolaitoksen henkilöstörakenteen minimi tulee vakiinnuttaa ja määrärahapäätöksillä varmistaa resurssien pysyvyys kuten puolustusvoimien osalta on tehty.

Tässä muuttuneessa turvallisuustilanteessa kertausharjoituskoulutettavien reserviläisten määrää nostetaan talousarvioesityksessä mainitun mukaisesti yli 50 prosenttia. Samanaikaisesti valmiudellisten tehtävien työkuorman huomattava lisääntyminen, uusien suorituskykyjen käyttäminen ja kouluttaminen tarvitsevat

merkittävästi lisää henkilöstöresursseja valmiustason ylläpitämiseksi sekä varautumiseksi. Myös kansainvälisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön tiivistäminen ja lisääminen sitovat palkattua henkilöstöä aiempaa enemmän. Nykyisellään asevelvollisten koulutukseen liittyvät haasteet aiheutuvat pääosin henkilöstövajeista. Kertausharjoitusten määrien noustessa merkittävästi, haasteeksi muodostuu riittävien levon ja suunnitteluaikojen takaaminen koulutusjaksojen välissä, koska sama ammattisotilashenkilöstö vastaa niin reserviläisten kuin muidenkin asevelvollisten kouluttamisesta. Vastaavat haasteet rasittavat samalla myös tukiorganisaatioita ja huoltoa, koska kertausharjoitusten määrien lisääminen edellyttää tukipalveluita lähes kaikkina viikonpäivinä. Lisäksi koulutuskalusto on jatkuvassa käytössä, jolloin huollolle ja kunnossapidolle ei jää riittävää aikaa.

Päällystöliitto ry katsoo, että sotilaallisen kriisinhallinnan volyymia ei tulisi nykyisestään kasvattaa, vaikkakin vuonna 2021 julkaistussa kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean suosituksissa Suomen kriisinhallinnan kehittämiseksi todetaan Afrikan operaatioihin osallistumista vahvistettavan lähitulevaisuudessa merkittävästi. Sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden runko muodostuu aina ammattisotilaista. Tällä hetkellä, kun Suomen turvallisuusympäristön muutosten ja Natoon liittymisen henkilöstövaikutukset eivät ole tarkasti tiedossa, jo nykyisissä puolustusvoimien tehtävissä on huomattavia henkilöstö- ja jaksamishaasteita. Tällä hetkellä on myös tiedossa, että Suomi osallistuu Ranskan johtamaan EU-taisteluosastoon vuoden 2024 alkupuoliskolla TP-UTVAssa marraskuussa 2021 tehdyn linjauksen mukaisesti Merivoimien raivaajaosastolla.

Suomen NATO-jäsenyys tulee lisäämään erilaisia puolustusliittoon kuuluvia tehtäviä lähivuosien aikana alkaen tästä hetkestä, joten on tarkoituksenmukaista varautua tähän noin 100–200 henkilön lisäykseen. Näiden syiden vuoksi puolustusselonteossa linjattu 500 henkilötyövuoden lisäys ei ole riittävä ja tätä tulee tarkastella uudestaan, jotta puolustusvoimien henkilöstöresurssit vastaisivat vaadittavaa suorituskykyä tulevaisuudessa. Vuoden 2023 talousarvioesitys lähtee palkattavan henkilöstön määrän kasvattamisella noin 400 henkilötyövuodella vuoteen 2022 verrattuna lähinnä sopimussotilaiden ja toimintaympäristön muutoksesta johtuvan väliaikaisen lisähenkilöstön johdosta. Pysyvän henkilöstön lisäyksenä esitetään vain 125 henkilötyövuotta.

Päällystöliitto ry ei kuitenkaan pidä pidemmällä tähtäimellä tarkasteltuna näitä määräaikaisten sotilashenkilöiden palkkaamisia yli 12 kuukaudeksi tarkoituksenmukaisena, vaan näihin kohdennettavat palkkaresurssit tulisi saada vuodesta toiseen pysyviin rahoituskehyksiin ja siten vakinaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Puolustusvoimien henkilöstön työssä jaksamisen haasteet ovat olleet esillä jo usean vuoden ajan ammattisotilasjärjestöjen toimesta, ja puolustusvaliokuntakin on toistuvasti lausunnoissaan edellyttänyt hallitusohjelman mukaisesti erityisen huomion kiinnittämistä puolustusvoimien henkilöstön jaksamiseen. Valitettavasti käytännön

toimenpiteet ovat riittämättömät, eivätkä riitä tukemaan jo nyt kuormittunutta henkilöstöä kattavasti. Tänä päivänä haasteet näkyvät kaikkien ammattisotilaiden päivittäisessä työkuormassa, sillä juurikaan mistään tehtävistä vuonna 2015 toteutetun puolustusvoimauudistuksen jälkeen ei ole kyetty luopumaan. Tämä tarkoittaa sitä, että lakisääteisten valmiuteen ja aluevalvontaan liittyvien tehtävien lisääntyminen hoidetaan nykyisin pienemmällä henkilöstömäärällä, kuin aiemmin.

Talousarvioesityksessä asetettujen henkilöstövoimavarojen hallinnan tulostavoitteiksi on asetettu henkilöstöjärjestelmän kehittäminen valmius, kansainvälinen toiminta ja kriisinhallinnan asettamat vaatimukset huomioiden sekä henkilöstön toimintakyvyn, työkyvyn ja -hyvinvoinnin kehittäminen.

Päällystöliitto ry katsoo, että näiden tulostavoitteiden saavuttamiseksi ja puolustusvoimien henkilöstön jaksamisen tukemiseksi tulee puolustusvoimien työaikalainsäädäntö saattaa ajan tasalle, jotta henkilöstölle tosiasiallisesti turvataan riittävä lepo- ja vapaa-aika. Lain valmisteluprosessi tuleekin käynnistää ensi tilassa, jotta puolustusvoimien suorituskyvyn tärkein voimavara, henkilöstö, olisi toimintakykyinen.

Jyrki Lukkarinen
Puheenjohtaja

Marko Jalkanen
Pääluottamusmies

JAKELU

TIEDOKSI